

Međunarodni sud za krivično
gonjenje lica odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije
od 1991. godine

Predmet br. IT-95-13/1-ES.2
Datum: 13. decembar 2013.
Original: engleski

PREDSEDNIK MEĐUNARODNOG SUDA

Rešava: sudija Theodor Meron, predsjednik

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 13. decembra 2013. godine

TUŽILAC

protiv

MILETA MRKŠIĆA

JAVNA REDIGOVANA VERZIJA

**ODLUKA PREDSEDNIKA O PREVREMENOM PUŠTANJU NA SLOBODU
MILETA MRKŠIĆA**

Tužilaštvo

gđa Michelle Jarvis

g. Mile Mrkšić

Republika Portugal

1. Ja, Theodor Meron, predsjednik Međunarodnog suda za krivično gonjenje lica odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rešavam po zahtevu Mileta Mrkšića (dalje u tekstu: Mrkšić) za prevremeno puštanje na slobodu, podnetom 4. juna 2013. godine.¹ Zahtev razmatram na osnovu člana 28 Statuta Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Statut), pravila 124 i 125 Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik) i paragrafa 2 Uputstva za rad prilikom rešavanja po molbama za pomilovanje, ublažavanje kazne i prevremeno puštanje na slobodu osoba koje je osudio Međunarodni sud (dalje u tekstu: Uputstvo).²

I. ČINJENIČNI KONTEKST

2. Dana 15. maja 2002. godine, Mrkšić se predao Međunarodnom sudu i prebačen je u Privorsku jedinicu Ujedinjenih nacija u Hagu, Holandija.³

3. Dana 16. maja 2002. godine prilikom prvog pristupanja pred Pretresno veće II Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pretresno veće), Mrkšić se izjasnio da nije kriv ni po jednoj tački optužnice protiv njega.⁴ Dana 27. septembra 2007. godine, Pretresno veće je Mrkšića proglasilo krivim za pomaganje i podržavanje ubistva, mučenja i okrutnog postupanja kao kršenje zakona i običaja ratovanja u vezi s događajima na Ovčari, blizu Vukovara, 20. i 21. novembra 1991. godine.⁵ Pretresno veće osudilo je Mrkšića na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 20 godina, u koju se uračunava vreme provedeno u pritvoru od 15. maja 2002. godine.⁶ Dana 5. maja 2009. godine, Žalbeno veće Međunarodnog suda odbacilo je u potpunosti Mrkšićevu žalbu i potvrdilo njegovu osuđujuću presudu i izrečenu kaznu.⁷

¹ V. Interni memorandum g. Gusa de Witta, v.d. šefa kabineta sekretara, upućen sudiji Theodoru Meronu, predsedniku, od 17. juna 2013. godine (dalje u tekstu: Memorandum od 17. juna), kojim prenosi, između ostalog, dopis Mileta Mrkšića od 4. juna 2013. godine (dalje u tekstu: Zahtev).

² IT/146/Rev.3, 16. septembar 2010. godine.

³ V. *Tužilac protiv Mileta Mrkšića, Miroslava Radića i Veselina Šljivančanina*, predmet br. IT-95-13/1-T, Presuda, 27. septembar 2007. godine (dalje u tekstu: Prvostepena presuda), par. 709, 713, 718.

⁴ Prvostepena presuda, par. 6, 718.

⁵ Prvostepena presuda, par. 712.

⁶ Prvostepena presuda, par. 709, 713.

⁷ V. *Tužilac protiv Mileta Mrkšića i Veselina Šljivančanina*, predmet br. IT-95-13/1-A, Presuda, 5. maj 2009. godine (dalje u tekstu: Drugostepena presuda), Dispozitiv, str. 169.

4. Dana 26. januara 2012. godine, Republika Portugal određena je kao država u kojoj će Mrkšić izdržavati preostali deo svoje kazne.⁸ Mrkšić je prebačen u Portugal 16. avgusta 2012. godine.⁹

II. ZAHTEV

5. Mrkšić je Zahtev podneo 4. juna 2013. godine, putem dopisa koji mi je uputio. Dana 31. oktobra 2013. godine, sekretar Međunarodnog suda (dalje u tekstu: sekretar), u skladu s paragrafima 3 i 4 Uputstva, prosledio mi je: (i) Memorandum tužilaštva od 1. jula 2013. godine u vezi sa Mrkšićevom saradnjom s tužilaštvom (dalje u tekstu: Memorandum tužilaštva); (ii) Izveštaj upravnika zatvora Monsanto od 15. jula 2013. godine u vezi s Mrkšićevim ponašanjem u zatvoru i opštim uslovima u zatvoru (dalje u tekstu: Izveštaj zatvora); i Zabelešku javnog tužioca od 1. oktobra 2013. godine u vezi sa, između ostalog, Mrkšićevim ispunjavanjem uslova za prevremeno puštanje na slobodu na osnovu nacionalnog zakona Portugala (dalje u tekstu: Zabeleška).¹⁰

6. Kao odgovor na gorepomenute materijale, Mrkšić je uputio dopis 19. novembra 2013. godine, na osnovu paragrafa 6 Uputstva (dalje u tekstu: Dopis iz novembra 2013).

III. DISKUSIJA

7. Prilikom donošenja odluke da li je primereno da se odobri Mrkšićev zahtev, konsultovao sam sudije Kolegijuma i stalne sudije Veća koje je izreklo kaznu koje su i dalje sudije Međunarodnog suda, a na osnovu pravila 124 Pravilnika.

A. Merodavno pravo

8. Na osnovu člana 28 Statuta, ako prema važećim pravnim propisima države u kojoj osuđenik izdržava kaznu zatvora on ima pravo na pomilovanje ili ublažavanje kazne, ta država mora o tome da obavesti Međunarodni sud. Nakon što se posavetuje sa sudijama, predsednik Međunarodnog suda donosi odluku na temelju interesa pravde i opštih pravnih načela.

⁸ V. *Tužilac protiv Mileta Mrkšića*, predmet br. IT-95-13/1-ES.2, Nalog kojim se određuje država u kojoj će Mile Mrkšić izdržavati svoju kaznu, 26. januar 2012. godine, str. 1 (zavedeno na poverljivoj osnovi, obelodanjeno javnosti kada je Mrkšić prebačen u Republiku Portugal na osnovu uputstva predsednika, kao što je sadržano u samom nalogu).

⁹ V. Saopštenje za medije VE/MOW/PR1517e, Mile Mrkšić prebačen u Portugal na izdržavanje kazne, 17. avgust 2012. godine, dostupno na <http://www.icty.org/sid/11087>.

¹⁰ V. Interni memorandum g. Gusa de Witta, v.d. šefa Kabineta sekretara, upućen sudiji Theodoru Meronu, predsedniku, od 31. oktobra 2013. godine (dalje u tekstu: Oktobarski memorandum).

9. Pravilo 123 Pravilnika odražava član 28 Statuta, a pravilo 124 Pravilnika predviđa da na osnovu tog obaveštenja predsednik, posle savetovanja sa članovima Kolegijuma i svim stalnim sudijama veća koje je izreklo kaznu i koje su još uvek sudije Međunarodnog suda, odlučuje da li je primereno osuđenog pomilovati ili mu ublažiti kaznu. Pravilo 125 Pravilnika predviđa da, prilikom utvrđivanja da li je primereno osuđenog pomilovati ili mu ublažiti kaznu, predsednik, između ostalog, uzima u obzir težinu krivičnog dela ili krivičnih dela za koje je zatvorenik osuđen, postupak prema zatvorenima u sličnoj situaciji, u kolikoj meri je zatvorenik pokazao da se rehabilitovao, kao i eventualnu značajnu saradnju zatvorenika s tužiocem.

10. Paragraf 2 Uputstva predviđa da osuđena osoba može direktno uputiti molbu predsedniku Suda za pomilovanje, ublažavanje kazne ili prevremeno puštanje na slobodu, ako smatra da za to ispunjava uslove.

11. Član 3 Sporazuma između Ujedinjenih nacija i Republike Portugala o sprovođenju kazni Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju od 19. decembra 2007. godine (dalje u tekstu: Sporazum o sprovođenju kazni) predviđa da se, pri sprovođenju kazne koju je izrekao Međunarodni sud, nadležni organi Portugala moraju pridržavati trajanja kazne i da se uslovi boravka u zatvoru regulišu zakonom Portugala, a podležu nadzoru Međunarodnog suda.¹¹ Član 8 Sporazuma o izdržavanju kazni predviđa, između ostalog, da, po prijemu obaveštenja da, u skladu s zakonima Portugala, osuđeni ispunjava uslove za pomilovanje, amnestiju ili ublažavanje kazne, predsednik Međunarodnog suda u konsultacijama sa sudijama Međunarodnog suda, utvrđuje da li je pomilovanje, amnestija ili ublažavanje kazne primereno, a sekretar će obavestiti Portugal o predsednikovoj odluci.

B. Ispunjavanje uslova na osnovu portugalskog zakona

12. Javni tužilac obavestio je sekretara da, na osnovu portugalskog zakona, zatvorenik može biti uslovno pušten na slobodu nakon što izdrži polovinu kazne, ukoliko su ispunjeni dodatni uslovi.¹² Konkretno, član 61 Krivičnog zakona Portugala predviđa da zatvorenik koji je izdržao polovinu svoje kazne može "uslovno" biti pušten na slobodu pod uslovom da se (a) "s obzirom na okolnosti predmeta, počiniteljev prethodni način života, njegovu ličnost i razvoj tokom izdržavanja kazne zatvora, razumno može očekivati da će osuđenik, kada bude

¹¹ V. član 3(3) Sporazuma o sprovođenju kazni.

¹² V. Oktobarski memorandum, Zabeleška, par. 1-2, gde se upućuje na Krivični zakon Portugala, članovi 61-64.

pušten na slobodu, voditi život na društveno odgovoran način, bez činjenja daljih krivičnih dela; i (b) pokaže da je njegovo puštanje na slobodu u skladu sa zaštitom društvenog reda i mira".¹³

13. Prema Zabelešci, Mrkšić je polovinu kazne izdržao 2012. godine.¹⁴ To, međutim, ne znači da on automatski stiče pravo na prevremeno puštanje na slobodu na osnovu portugalskog zakona. Zatvorenik koji je izdržao polovinu svoje kazne može jedino biti uslovno pušten ukoliko postoji "povoljna procena" zatvorenikovog "budućeg ponašanja".¹⁵ Javni tužilac, međutim, ne daje "povoljnu procenu" na osnovu člana 61 Krivičnog zakona Portugala i izričito preporučuje da se Mrkšić u ovom trenutku ne pusti na slobodu.¹⁶

14. Međutim, skrećem pažnju da, bez obzira na odredbe Krivičnog zakona Portugala u vezi s uslovnim puštanjem na slobodu, prevremeno puštanje na slobodu lica koje je osudio Međunarodni sud potpada isključivo pod diskreciono pravo predsednika Međunarodnog suda, a na osnovu pravila 124 Pravilnika i člana 8(2) Sporazuma o sprovođenju kazni.

C. Težina zločina

15. Mrkšić je osuđen za veoma teške zločine koji su uključivali pomaganje i podržavanje mučenja, okrutnog postupanja i ubistva oko 200 ratnih zarobljenika na Ovčari, blizu Vukovara.¹⁷ U vezi s tim zločinima u Prvostepenoj presudi je zaključeno sledeće:

sve žrtve krivičnih dela u ovom predmetu ubijene su datog dana. Za njih su posledice bile konačne. Članovi uže porodice su ostali bez svojih najdražih. U skoro svim slučajevima bol i patnja prouzrokovani takvom tragedijom pogoršani su neizvesnošću u vezi sa sudbinom koja je zadesila te žrtve.¹⁸

16. Prilikom određivanja Mrkšićeve kazne, Pretresno veće je reklo da je pokazao "da je bio spreman da se ogлуši o svoju odgovornost kao komandanta i u skladu s međunarodnim pravom i da preduzme odgovarajuće mere za brigu o ratnim zarobljenicima pod nadzorom JNA" i da, u krajnjoj liniji, "nije postupio onako kako bi trebalo da postupi oficir na njegovom položaju, što je imalo užasne posledice po zarobljenike i njihove najbliže".¹⁹

¹³ Član 61(2) Krivični zakon Portugala (izvodi su prevedeni na engleski od strane Kabineta javnog tužioca i priloženi su Zabelešci).

¹⁴ V. Oktobarski memorandum, Zabeleška, par. 8.

¹⁵ V. Oktobarski memorandum, Zabeleška, par. 5.

¹⁶ V. Oktobarski memorandum, Zabeleška, par. 11-12.

¹⁷ Prvostepena presuda, par. 686-687.

¹⁸ Prvostepena presuda, par. 685.

¹⁹ Prvostepena presuda, par. 702.

Žalbeno veće MKSJ potvrdilo je zaključke koje je prilikom izricanja kazne donelo Pretresno veće.²⁰

17. U tim okolnostima, mišljenja sam da velika težina Mrkšićevih krivičnih dela govori protiv njegovog prevremenog puštanja na slobodu, bez obzira na njegovu dobrovoljnu predaju.

D. Postupanje prema zatvorenicima u sličnoj situaciji

18. Pravilo 125 Pravilnika zahteva od predsednika Međunarodnog suda da, prilikom odlučivanja po zahtevima za prevremeno puštanje na slobodu, kao zaseban faktor uzme u obzir potrebu za podjednakim postupanjem prema zatvorenicima u sličnoj situaciji.

19. U tom smislu, podsećam da je praksa Međunarodnog suda da smatra da su osuđene osobe stekle pravo na prevremeno puštanje na slobodu tek kada izdrže barem dve trećine svoje kazne.²¹ Međutim, napominjem da je osuđena osoba koja je izdržala dve trećine kazne samo ispunila uslov za prevremeno puštanje na slobodu, a nije stekla pravo na takvo puštanje, koje jedino može odobriti predsednik na osnovu svog diskrecionog ovlašćenja.²²

20. Prema portugalskim vlastima i na osnovu sopstvene kalkulacije, Mrkšić je s datumom ove Odluke izdržao više od polovine ali manje od dve trećine kazne od 20 godina, pošto je zatvoren od 15. maja 2002. godine.²³ Činjenica da Mrkšić još nije izdržao dve trećine kazne govori protiv njegovog prevremenog puštanja na slobodu. Uvrežena praksa Međunarodnog suda je da se ne odobri prevremeno puštanje na slobodu osuđenima koji nisu izdržali dve trećine kazne, sem ako za to nema uverljivih razloga.²⁴

E. Pokazana rehabilitacija

²⁰ V. Drugostepena presuda, par. 370-371, 377-379-

²¹ V. *Tužilac protiv Dragana Nikolića*, predmet br. IT-94-2-ES, Odluka o prevremenom puštanju na slobodu Dragana Nikolića, 12. novembar 2013. godine (javna redigovana verzija) (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Nikolić*), par. 20, i tamo citirani izvori.

²² V. Odluka u predmetu *Nikolić*, par. 20.

²³ V. Prvostepena presuda, par. 709, 713. V. takode Oktobarski memorandum, Zabeleška, par. 7-8.

²⁴ V. *Tužilac protiv Momčila Krajišnika*, predmet br. IT-00-39-ES, Odluka predsednika u vezi s prijevremenim puštanjem Momčila Krajišnika na slobodu, 8. novembar 2012. godine, par. 28-29, 43 (javno s povjerljivim dodatkom) (gde se odbija prevremeno puštanje na slobodu zatvorenika koji još nije izdržao dve trećine kazne, između ostalog zbog toga što zatvorenik nije izneo uverljivi razlog iz kojeg bi se odstupilo od praga MKSJ od dve trećine za ispunjenje uslova).

21. Pravilo 125 Pravilnika predviđa da predsjednik Međunarodnog suda, prilikom utvrđivanja da li je primereno osuđenog pomilovati li mu ublažiti kaznu, treba da uzme u obzir u kojoj meri je zatvorenik pokazao da se rehabilitovao. U vezi s razmatranjem rehabilitacije osuđene osobe, paragraf 3(b) Uputstva predviđa da sekretar mora:

zatražiti izveštaje i primedbe od odgovarajućih vlasti države u kojoj se izdržava kazna o vladanju osuđene osobe tokom izdržavanja zatvorske kazne i o opštim uslovima izdržavanja zatvorske kazne i od tih vlasti zatražiti sve psihijatrijske ili psihološke procene o duševnom stanju osuđene osobe koje su pripremljene tokom izdržavanja zatvorske kazne[.]

22. U Izveštaju zatvora stoji da je tokom boravka u zatvoru, Mrkšić pokazao "dobre sposobnosti integracije i adaptacije" i da je razvio "dobar odnos sa osobljem zatvorskog objekta, službenicima za nadzor i drugim zatvorenicima".²⁵ Zatvorski izveštaj takođe kaže da se Mrkšić do sada "propisno ponašao" u zatvoru i da "[u] njegovom dosjeu nema registrovanih incidenata ili disciplinskih sankcija".²⁶ Upravnik zatvora u kome Mrkšić izdržava kaznu dodaje da je nakon prebacivanja u Portugal Mrkšić iskoristio pravo na nekoliko porodičnih poseta, uključujući intimne posete svoje supruge, kao i mesečne posete predstavnika ambasade Srbije u Portugalu.²⁷

23. Što se tiče Mrkšićevog psihičkog i emocionalnog stanja, [REDIGOVANO].²⁸ Napominjem da je ovo procena zatvorskih vlasti i da Mrkšića nije pregledao nezavisni psihijatar ili psiholog. Međutim, primećujem da Uputstvo ne zahteva od zemlje u kojoj se sprovodi kazna da angažuje nezavisnog veštaka koji bi sproveo psihijatrijsku ili psihološku procenu zatvorenika.²⁹

24. U vezi s Mrkšićevim duševnim i psihičkim stanjem, [REDIGOVANO].³⁰ U tom smislu, imam u vidu da je u svom Zahtevu Mrkšić istakao da poštuje kaznu koja mu je izrečena i izrazio žaljenje zbog patnji nanetih svim žrtvama rata u bivšoj Jugoslaviji.³¹ U Dopisu iz novembra 2013. godine, Mrkšić dodatno pojašnjava da "nije kažnjen zato što [je] bio komandant, već po individualnoj odgovornosti";³² takođe naglašava da je "svestan [...] kazne"

²⁵ Oktobarski memorandum, Izveštaj zatvora, str. 3.

²⁶ Oktobarski memorandum, Izveštaj zatvora, str. 2.

²⁷ Oktobarski memorandum, Izveštaj zatvora, str. 3.

²⁸ Oktobarski memorandum, Izveštaj zatvora, str. 2.

²⁹ V. Uputstvo, par. 3(b) (gde se kaže da će u vezi sa zahtevom zatvorenika za pre vremena puštanje na slobodu sekretar "od odgovarajućih vlasti države u kojoj se izdržava kazna" zatražiti "sve psihijatrijske ili psihološke procene o duševnom stanju osuđene osobe koje su pripremljene tokom izdržavanja zatvorske kazne").

³⁰ Oktobarski memorandum, Zabeleška, par. 10.

³¹ V. Zahtev.

³² Dopis iz novembra 2013. godine, str. 1.

koju je "prihvatio".³³ [REDIGOVANO].³⁴ Iz tih razloga, glavni tužilac predlaže da se Mrkšić u ovom trenutku ne pusti na slobodu.³⁵ Međutim, u svom dopisu iz novembra 2013. godine, Mrkšić kaže da njegova namera nikada nije bila "umanjivanje nečijih žrtava" i izričito priznaje da "iz rata niko nije izašao bez sopstvenih žrtava".³⁶

25. Pošto sam pažljivo razmotrio materijale koji su mi na raspolaganju, mišljenja sam da je Mrkšić iskazao određene znake rehabilitacije, što ide u prilog njegovm prevremenom puštanju na slobodu.

F. Značajna saradnja s tužilaštvom

26. Pravilo 125 Pravilnika predviđa da predsjednik Međunarodnog suda uzme u obzir eventualnu "značajnu saradnju" zatvorenika s tužilaštvom. Paragraf 3(c) Uputstva predviđa da Sekretarijat traži od Tužilaštva da podnese detaljni izveštaj o eventualnoj saradnji osuđene osobe sa Tužilaštvom i značaju te saradnje.

27. U Memorandumu tužilaštva stoji da Mrkšić nije saradivao s tužilaštvom tokom pretresnog ili žalbenog postupka, niti da je saradivao s tužilaštvom u bilo kom trenutku tokom izdržavanja kazne.³⁷

28. Međutim, napominjem da tužilaštvo ne navodi da li je tražilo Mrkšićevu saradnju u bilo kom trenutku tokom suđenja ili nakon što je osuđen. Takođe napominjem da optužena osoba nema nikakvu obavezu, u odsustvu sporazuma o izjašnjanju o krivici, da saraduje s Tužilaštvom.³⁸ Stoga, smatram da to što Mrkšić nije saradivao s Tužilaštvom predstavlja neutralni faktor prilikom mog odlučivanja da li da mu odobrim prevremeno puštanje na slobodu.

G. Zaključak

29. Pošto sam pažljivo razmotrio faktore navedene u pravilu 125 Pravilnika, kao i konkretne okolnosti Mrkšićevog predmeta, i uzimajući u obzir informacije koje su mi

³³ Dopis iz novembra 2013. godine, str. 1.

³⁴ Oktobarski memorandum, Zabeleška, par. 10.

³⁵ Oktobarski memorandum, Zabeleška, par. 11-12.

³⁶ Dopis iz novembra 2013. godine, str. 1.

³⁷ V. Oktobarski memorandum, Memorandum tužilaštva, Zabeleška, par. 2.

³⁸ V. npr. *Tužilac protiv Ljubeta Boškskog i Johana Tarčulovskog*, predmet br. IT-04-82-ES, Odluka predsjednika o prevremenom puštanju na slobodu Johana Tarčulovskog, 8. april 2013. godine, par. 25; *Tužilac protiv Mladena Naletilića*,

dostavljene, sklon sam da odbijem Mrkšićevo prevremeno puštanje na slobodu u ovom trenutku. Mrkšić je osuđen za veoma teške zločine i izdržao je samo polovinu izrečene kazne od 20 godina, mada je pokazao određene znake rehabilitacije. Po mom mišljenju, ti faktori u ovom trenutku ne opravdavaju njegovo puštanje na slobodu.

30. Napominjem da moje kolege jednoglasno dele moje mišljenje da u ovom trenutku Mrkšiću ne treba odobriti puštanje na slobodu.

IV. DISPOZITIV

31. Iz gorenavedenih razloga i na osnovu člana 28 Statuta, pravila 124 i 125 Pravilnika, paragrafa 8 Uputstva i člana 8 Sporazuma o sprovođenju kazni, ovim **ODBIJAM** Zahtev.

32. Ovim se **UPUĆUJE** sekretar da što pre obavesti portugalske vlasti o ovoj odluci, kao što je određeno paragrafom 11 Uputstva.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je merodavna verzija na engleskom

Dana 13. decembra 2013. godine
U Hagu,
Holandija

/potpis na originalu/
sudija Theodor Meron,
predsedavajući

[pečat Međunarodnog suda]

predmet br. IT-98-34-ES, Javna redigovana verzija Odluke predsjednika o prijevremenom puštanju na slobodu Mladena Naletilića od 29. novembra 2012, 26. mart 2013. godine, par. 30.